

Галина Михайлишин,

доктор філософських наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Galyna Mykhaylyshyn,

Doctor of Philosophie Science, Professor,
Vice-Rector on scientific and pedagogical work
of the Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)
galmuh60@gmail.com

УДК 378: 331.361

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

PROSPECTS FOR PROFESSIONAL TRAINING OF PEDAGOGICAL STAFF IN THE CONTEXT THE LAW OF UKRAINE «ON EDUCATION»

На основі аналізу ряду наукових статей та Закону України «Про освіту», практичного досвіду виокремлено деякі перспективні напрямки удосконалення професійної підготовки педагогічних працівників в Україні відповідно до вимог сучасності та орієнтирів на європейський освітній простір з позицій компетентнісного підходу.

Ключові слова: Закон України «Про освіту», професійна підготовка, професійність, педагогічні працівники, компетентнісні методики навчання, незалежна добровільна сертифікація педагога, педагогіка партнерства, моніторинг педагогічної праці, академічна доброчесність.

On the basis of the analysis of a number of scientific articles and the Law of Ukraine «On Education», practical experience has identified some prospective directions of improvement of professional training of pedagogical workers in Ukraine in accordance with requirements modernity and orientations on the European educational space from the point of view of a competent approach.

Keywords: Law of Ukraine «On education», vocational training, professionalism, pedagogical workers, competency teaching methods, independent voluntary certification of the teacher, partnership pedagogy, monitoring pedagogical work, academic integrity.

На основі аналізу ряду наукових статей та Закону України «Об образовании», практического опыта выделены некоторые перспективные направления совершенствования профессиональной подготовки педагогических работников в Украине в соответствии с требованиями современности и ориентиров на европейское образовательное пространство с позиций компетентностного подхода.

Ключевые слова: Закона Украины «Об образовании», профессиональная подготовка, педагогические работники, компетентностные методики обучения, независимая добровольная сертификация педагога, педагогика партнерства, мониторинг педагогической работы, академическая доброчесность.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Суттєвою сучасною тенденцією в реформуванні вищої школи в Україні виступає єдність і різноманітність освітнього простору. У цьому контексті особливо актуалізуються теоретичні і практичні проблеми, пов'язані з підготовкою педагогічних фахівців. Зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства потребують створення таких умов, за яких молоде покоління України перетворилося б у націю, яка постійно навчається й удосконалюється.

Радикальні зміни, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності сучасних суспільств, стосуються особливо системи освіти. Незважаючи на нагальну потребу трансформації її, зусилля освітніх реформаторів наштовхуються на опір з боку певних структурних елементів освітніх і виховних систем, певних організацій та далеко непрогресивних педагогічних кадрів, які упродовж тривалого часу існували у модусі наздоганяючої модернізації і досі залишаються консервативними.

Ця тенденція спостерігається не тільки на пострадянському просторі, а й у розвинутих країнах Заходу, де субкультура інформаційного суспільства розвивається більш прискореними темпами, впливаючи на сучасну

культуру в цілому та освіту зокрема. Динаміка суспільних і культурних інновацій, соціальних змін вносять момент непередбачуваності майбутнього не тільки в оптиці світового суспільства, а й в оптиці національно організованих соціумів та у фаховій життєтворчості окремої людини.

Освітня євроінтеграція, задекларована і закріплена у багатьох законодавчих актах України, потребує змін у системі вітчизняної освіти, стратегії реформування якої не завжди ураховують ризики використання недостатньо якісно підготовлених фахівців, що не відповідають сучасності.

Тому назрів час здійснити кардинальні зміни в організації освітнього процесу на всіх його рівнях – від постановки мети до досягнення результатів навчання, що стало основним мотивом прийняття нового Закону України «Про освіту». Зокрема, слід акцентувати увагу на те, що більшість наукових досліджень з проблеми професійної підготовки розглядають останню на допрактичному етапі – під час навчання у вищому навчальному закладі. Насправді сучасність вимагає комплексних наукових розвідок професійного удосконалення педагогічних кадрів упродовж усього життя. До розв'язання саме таких завдань і спонукає новоприйнятий закон України «Про вищу освіту».

Мета статті полягає у проведенні аналізу закону України «Про освіту» та виокремлення на його основі основних перспектив професійної підготовки педагогічних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Як свідчить аналіз педагогічної літератури та наукових матеріалів, професійна підготовка педагогічних працівників і набуває статусу надзвичайно актуальної проблеми. Сучасному суспільству потрібен фахівець, який глибоко усвідомлює своє місце в перебудованих процесах, ґрунтовно володіє теоретичними знаннями, професійними вміннями і навичками, готовий до діяльності у складних умовах конкуренції, здатний до самонавчання, самопізнання, самовдосконалення, самопрезентації та роботи на умовах партнерства з учнями, студентами, батьками. Різні аспекти формування особистості педагога та питання вдосконалення його підготовки протягом всього життя висвітлено у дослідженнях О. Абдулліної, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, В. Кузя, О. Мороза, Н. Половникової, В. Семиченко, В. Сластьоніна, Г. Троцько, Н. Хміль, О. Щербакова та ін.

За останні десятиліття в Україні активізувалися пошуки дослідників у галузі зарубіжної та вітчизняної теорії та практики професійної підготовки вчителів. Зокрема, досліджено професійно-педагогічну підготовку вчителів у Великій Британії (В. Базуріна), систему підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у Німеччині (В. Гаманюк, Т. Вакулєнко), проблему педагогічної майстерності вчителя в теорії та практиці педагогічної освіти США (Р. Роман), систему підготовки педагогічних кадрів у Норвегії (В. Семилетко), професійну підготовку вчителів у країнах Західної Європи в другій половині ХХ ст. (Л. Пуховська), підготовку майбутнього вчителя до організації навчального діалогу в професійній діяльності (І. Глазкова), модернізацію професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя (В. Ковальчук) тощо.

Проблемам реформування освіти та якісного кадрового забезпечення її на усіх рівнях реалізації присвячено ряд наукових праць філософів, зокрема ті, які присвячені сучасним освітнім інституціям та їх організаційним формам, передусім університету і школи. Серед них праці Д. Ньюмена, Т. Парсонса, К. Ясперса, Н. Бойченко, С. Клепка, С. Курбатова, В. Сухомлинського, Н. Скотної, П. Фрейре та ін.

Взаємозв'язок між змінами в освіті та багато-векторними процесами суспільної модернізації простежується у працях У. Бека, Н. Лумана, Ю. Ніда-Рюмеліна, М. Роша, А. Тремля, Г. Шельські, Р. Штіхве та ін. На українському матеріалі цей аспект представлений у працях В. Андрущенко, М. Бойченка, О. Висоцької, Д. Дзвінчука, В. Корсака, В. Кременя, М. Култаєвої, О. Навроцького, В. Огнев'юка, С. Пролеєва, Н. Радіонової, М. Романенка, О. Садохи та ін.

Науковим підґрунтям для вдосконалення професійної підготовки студентів, які здобувають педагогічну освіту, зокрема, виступають дослідження О. Главацької, І. Іванової, І. Ковальчук, С. Когут, Л. Столярчук, В. Приходька, Н. Якси.

Окремим проблемам освіти присвячені напрацювання у галузі державного управління, що висвітлюють і проблеми кадрового забезпечення, авторами яких є Л. Белова, Б. Братаніч, Р. Вернидуб, В. Корженко та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [4].

Для досягнення такої мети суспільство потребує нової української школи та нового педагога – носія сучасності, організатора процесу формування життєвих компетентностей особистості, необхідних їй для самоствердження, самоактуалізації та реалізації особистісного потенціалу у суспільстві.

Модернізація європейської освіти виявилася досить закономірною, оскільки географічні (ліквідація митних кордонів) та суспільно-економічні (введення єдиної валюти – євро) трансформації призвели до підвищення мобільності європейських громадян. Потреба європейського ринку праці у зрозумілих на міжнародному рівні кваліфікаціях поставила питання порівнювальності дипломів та стандартизації освітніх послуг.

Саме тому суспільство вимагало прийняття нового Закону України «Про освіту», як керівного постулату інновацій в освітній системі. Передумовами прийняття якого стали наступні чинники: система освіти не відповідає європейській і кращим світовим системам; забюрократизованість освіти на всіх її рівнях, збереження основних елементів управління з радянських часів; критично низький соціальний статус вчителя; нераціональне використання бюджетних коштів внаслідок домінування в системі освіти неринкових економічних відносин, сприятливе середовище для зловживань і корупції; вкрай низька ефективність освіти та відсутність системи забезпечення її якості; недостатня підготовка фахівців педагогічної сфери до організації освітнього процесу, що здатні до оволодіння та застосування інноваційних технологій професійної діяльності тощо.

Звідси випливають актуальні мотиви вдосконалення професійної підготовки педагогів: в українському суспільстві наростає незадоволення системою освіти, особливо середньою школою; збільшується кількість громадян, які прагнуть здобувати освіту для дітей (чи для себе) за кордоном або навчатись вдома (інформальне/домашнє навчання) [4], що узаконена і визнається у зв'язку з прийняттям Закону; залишається проблемним кадровий потенціал закладів освіти, тому підвищуються вимоги до розвитку та вдосконалення професійної майстерності, до підвищення якості підготовки та перепідготовки фахівців педагогічної сфери.

Формування професійності/професіоналізму, що визначається як постійно спрямована на кваліфіковану підтримку та допомогу учням та їх батькам у вирішенні життєвих проблем, досягнення високої якості праці та оптимально позитивних результатів, стає найвищим мірилом педагогічної діяльності та головним орієнтиром професійної підготовки педагогічних кадрів.

Яким же має бути учитель-професіонал, якими якостями і компетентностями має володіти. Вимоги до нього формуються не лише державними документами, а і громадськістю, батьками і навіть школярами. Держава, яка зацікавлена у суспільному прогресі, постійно ставила і продовжує ставити доволі високі вимоги як загалом до школи, так і до представників педагогічних професій, вважаючи їх еталоном знань, моральних чеснот, зразком громадянської зрілості та поведінки. Все це накладає відбиток на стандартах і змісті педагогічної підготовки. Вони є широкомасштабними, методологічно і теоретично перевантаженими. Орієнтири ж громадськості, батьків і учнів спрямовані не лише на обізнаність, а на подолання упередженого ставлення учителів до учнів, несправедливого оцінювання їхніх знань, психологічного приниження школярів, неефективної взаємодії учителів з батьками, браку порозуміння між ними. Комунікативна культура і компетентність, емпатія, толерантність є тими характеристиками, які потрібні кожному учителю, щоб оптимально організувати власну професійну діяльність в середовищі школи та громади. Знаходження способів взаєморозуміння між педагогами та тими, кого вони навчають є запорукою позитивних суспільних перетворень у період соціальної аномії та знецінення низки моральних принципів – порядності, доброти, відданості, взаємодопомоги тощо [8].

Серед пріоритетних напрямів вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів постають:

- оновлення та удосконалення освітніх програм підготовки, зорієнтованих на формування провідних загальних та фахових компетенцій;
- навчання майбутніх та працюючих учителів працювати з оновленими за змістом та способами реалізації його програмами;
- формування системи умінь запровадження методик компетентнісного підходу до організації освітнього процесу в цілому та з окремих предметів(дисциплін);
- поетапне запровадження участі іноземних викладачів у навчальному процесі українських університетів,
- опанування вітчизняними викладачами новітніми інтерактивними, індивідуалізованими, командними та проектними навчальними технологіями
- демонополізація та урізноманітнення системи післядипломної педагогічної освіти;
- запровадження ваучера професійного розвитку учителя, забезпечивши цим самостійний вибір місця підвищення кваліфікації.

Постійне оновлення знань, підвищення своєї кваліфікації стає наріжним каменем для кожного педагога, який прагне працювати у сучасному суспільстві. Так Законом передбачено реалізацію освіти упродовж життя, що включає в себе підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань, та стажування – набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань [4; ст. 18, п.6, абз.4].

Разом з тим, дане питання залишається проблемним через застарілі підходи до організації підвищення кваліфікації працюючих фахівців у сфері педагогічної діяльності. Включення педагогів у систему безперервної освіти упродовж життя вимагає чималих матеріальних затрат. Не секрет, що сьогодні курси підвищення кваліфікації учителів, стажування науково-педагогічних працівників у більшості випадків мають формальний характер, а відтак зводяться до отримання не «вищої кваліфікаційної підготовки», а «документу» про підвищення фахового рівня. В результаті необхідність підготовки педагогічних кадрів, здатних здійснювати перетворення освітньої дійсності, визначає потребу трансформації неперервної педагогічної освіти, а відповідальність за реалізацію цього завдання в кінцевому рахунку лягає на педагогічні колективи загальноосвітніх закладів у цілому, і на кожного окремого педагога зокрема.

Професійна діяльність педагога повинна бути організована таким чином, щоб він міг мати можливість, і навіть деякою мірою був би зобов'язаний вдосконалювати свої знання, а також користуватися усіма досягненнями

у межах різних сфер економічного, соціального і культурного життя, що полегшить йому реалізацію компетентнісних методик навчання. Такі можливості, як правило, можуть бути забезпечені у межах різних форм навчальних відпусток або періодів відпочинку [2], участі у семінарах професійного зростання, тренінгах, конкурсах фахової майстерності, стажування, реалізації академічної мобільності учителів та викладачів, як внутрішньої так і на міжнародному рівні, тощо.

Назріло питання щодо запровадження нових форм та технологій підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, що забезпечать безперервний професійний розвиток, як «безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності» [4; ст. 18, п.10]. Підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо).

Одним із засобів підвищення якості праці педагогічних працівників є, передбачена і запроваджена вперше Законом України, сертифікація педагогічних працівників – зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Сертифікація педагогічного працівника відбуватиметься на добровільних засадах виключно за його ініціативою. Мотивацією до проходження процедури незалежної сертифікації педагогів мають стати:

- зарахування успішного проходження сертифікації проходженням атестації педагогічним працівником, що діє впродовж трьох років;
- залучення працівника до проведення інституційного аудиту в інших закладах освіти;
- участь його у розробленні та акредитації освітніх програм,
- залучення його до процедур і заходів, пов'язаних із забезпеченням якості та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти [4].

Добровільна зовнішня сертифікація вчителів – це добровільна перевірка педагогів на володіння предметом, уміння спілкуватися з дітьми та використання сучасних методик компетентнісного навчання (навчання через діяльність, формування критичного мислення, організація роботи в групах, проектна робота тощо).

Разом з тим, потребує оперативного вирішення розробка та впровадження чіткої процедури сертифікації педагогічних працівників, що уже залежить від спеціально уповноважених державою установ, до сфери управління яких належать заклади освіти, та Кабінету Міністрів України, який затверджуватиме відповідні положення.

Моніторинг діяльності вчителя та педагогіка партнерства, як взаємопов'язані засоби удосконалення професійної майстерності педагога – взаємопов'язані процеси, що лежать в основі фахової підготовки та якості професійно-педагогічної діяльності. Не варто сприймати моніторинг як набридливе контролювання зі сторони адміністрації школи, проведення перевірок представниками багатьох інспекційних органів та ще й на додаток – контроль батьків та громадських установ і організацій. Разом з тим, не можна переступати межі ні в бік надмірного контролю, ані до безконтрольності. Взаємостосунки доброго соціального партнерства – шлях до досягнення мети нової української школи. Педагогіка партнерства передбачає допомогу вчителя батькам здобувати спеціальні знання про розвиток дитини, співпрацю між учителем, учнем і батьками, які мають стати рівноправними учасниками освітнього процесу.

Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, обирати підручники, методи, стратегії, засоби навчання. Серед методів навчання застосовуватимуться, як пріоритетні, ігри, соціальні, дослідницькі проекти, експерименти, групові завдання

Виходячи з положень закону «Про освіту» важливо розробити норми, стандарти, процедури атестації педагогічних працівників; запровадити стажування педагогічних працівників в навчальних закладах поза місцем постійної роботи. Педагогічний моніторинг дає можливість накопичувати інформацію про кожного педагога, відстежувати, прогнозувати та моделювати стан і розвиток їхнього професійного рівня.

Варто зазначити, що одним із методів моніторингу є педагогічна діагностика, яка забезпечує науковий підхід до організації роботи з педагогічними кадрами. Завдяки діагностиці формується уявлення про педагогічну компетентність учителя, яка вивчається та складається протягом тривалого часу, і цілісний інформаційний комплекс уявлень про особистість учителя.

Важливе місце у забезпеченні ефективності навчально-виховного процесу має раціональне управління. Система управління дозволяє за отриманими моніторинговими даними й за кінцевим результатом вирішити завдання вдосконалення професійної компетентності педагогічних кадрів та підвищення їхнього науково-методичного й загальнокультурного рівня. Завдяки використанню рефлексивного управління з'являється можливість своєчасної корекції діяльності і вчителя, і управлінця. Така діяльність сприяє удосконаленню керування системою освіти на підставі особистісно орієнтованого підходу.

Тому надзвичайно актуальним у підготовці педагогічних кадрів та реалізації концепції нової української школи є удосконалення освітнього менеджменту, підготовка керівника нового покоління, здатного до співпраці з учнями (студентами), партнерства з батьками, громадськістю, де центральне місце, все-таки, належить учневі, студентові. У зв'язку з цим, як неодноразово акцентує у своїх виступах Міністр освіти України Л.М. Гриневич, «варто розробити та запровадити нові програми підготовки адміністраторів з питань менеджменту і лідерства в педагогічних вишах та й у освітній сфері загалом», забезпечити повноцінне реформування системи підготовки та перепідготовки педагогічних, управлінських кадрів в освітньому секторі та забезпечення високих соціальних стандартів для працівників освітньої сфери.

Впродовж останніх років регулярно потрапляла в фокус суспільної уваги проблема академічної доброчесності. Регулярні кампанії з розгортання боротьби з академічною корупцією з тією чи іншою періодичністю змінювали одна одну, зазвичай стаючи результатом викриття наступного плагіатора з числа української політичної чи наукової еліти. Стандартним результатом ставала поява низки викривальних публікацій, які здебільшого не мали узагальнюючого аналітичного характеру, обмежувалися окремими персоналіями, та не справляли жодного наслідку [1]. Системну боротьбу з таким явищем слід би починати на ранніх етапах організації освітнього процесу – на етапі оптації професійної підготовки. Частково дана проблема почала вирішуватись з прийняттям нової редакції Закону України «Про вищу освіту» у 2014 році, яким передбачено ряд адміністративно-дисциплінарних заходів до навчального закладу, наукового керівника, членів спецрад та офіційних опонентів при виявленні плагіату у поданій до захисту дисертаційній роботі (З, ст. 6) та обов'язкове оприлюднення тексту дисертації (наукової доповіді) на веб-сайті навчального закладу, в якому створено спецраду (Там же, ст. 69).

Логічним і послідовним продовженням цього процесу стали положення Закону України «Про освіту», що вочевидь підсилить відповідні вимоги Закону України «Про вищу освіту». Академічна доброчесність тут визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [4; ст. 42, п.1], а в якості порушення академічної доброчесності перелічено: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація фальсифікація списування обман хабарництво необ'єктивне оцінювання.

З метою підготовки висококваліфікованих фахівців педагогічної сфери, реального забезпечення умов професійного зростання їх, використання творчого потенціалу кожного педагога стає можливим «очистити» академічне середовище від нечесності, підтасовування фактів, недоброчесних працівників, калькування та хабарницько-корупційних схем. Разом з тим, слід зазначити, що боротьба з академічною недоброчесністю має бути вибудованою системою заходів, спрямованих на допомогу студентові, педагогові, батькам, учням, роботодавцям, створення умов для доброчесної навчальної та професійної діяльності. Саме такий підхід, а не постановка в центр уваги переслідування та покарання, необхідно здійснити у процесі професійно-педагогічної підготовки та організації освітнього процесу в цілому.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Професійна підготовка педагогічних кадрів в Україні повинна базуватись на провідних суспільно значимих цінностях, що сформовані в історії та розвитку європейської цивілізації: людиноцентризму, толерантності, демократії, миролюбства, екологічної безпеки, прав людини і солідарності. Провідною метою її має стати не лише інтелектуальний потенціал педагога, як сукупність знань із загальнопрофесійних і фахових дисциплін, вихованість, висока освіченість, гармонійний розвиток, а й здатність пропагувати ідеї інклюзивної освіти, здоров'язберігаючого навчання та освіти упродовж життя, освіти в інтересах сталого розвитку, компетентнісного підходу, демократії, створення єдиної зони європейської освіти.

Одним із важливих чинників професійної підготовки є визначення вимог до педагога нової української школи, науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу, менеджерів освітнього процесу.

Важливими перспективними напрямками підготовки таких фахівців є: підготовка, підвищення кваліфікації, добровільна незалежна професійна сертифікація учителів; розвиток комунікативного та творчого потенціалів педагога; забезпечення інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх та працюючих педагогів; запровадження педагогіки партнерства у освітній процес; формування академічної доброчесності у всіх сферах освітнього середовища.

Матеріали, висвітлені у статті, не дають вичерпного аналізу професійної підготовки педагогічних працівників у контексті новоприйнятого Закону України «Про освіту», а лише актуалізують деякі з перспективних напрямків її удосконалення та оновлення і претендують на подальше поглиблене вивчення означених проблем.

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / А38 Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова – К.; Таксон, 2016. – 234 с.
2. Вишківська В. Б. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів / В. Б. Вишківська // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збірник наукових праць звітної-наукової конференції викладачів університету за 2013 рік, 4-6 лютого 2014 року / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – с. 180-182
3. Закон України «Про вищу освіту». - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про освіту» – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

5. Ковальчук В. Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя : автореф.дис. ... док-ра. пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / В. Ю. Ковальчук. – К., 2006. – 34 с.
6. Кремень В. Г. Освіта і суспільство в парадигмі синергетичного мислення / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 2012. – № 2 (75). – С. 5 – 10.
7. Педагогічна Конституція Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=246378962&cat_id=244277212.
8. Професійна підготовка сучасного учителя: проблеми і орієнтири. / Доповідь Ігоря Коцана, ректора СШУ імені Лесі Українки на Другому форумі ректорів педагогічних університетів Європи – Режим доступу : <http://eenu.edu.ua/uk/articles/profesiynna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-orientiri>

Reference

1. Akademichna chesnist' yak osnova stalogo rozvytku universytetu / A38 Mizhnarod. blagod. Fond «Mizhnarod. fond. doslidzh. osv. polityky»; za zag. red. T.V.Finikova, A.Ye.Artyukhova – K.; Takson, 2016. – 234 s.
2. Vyshkivs'ka V. B. Suchasni vymogy do profesijnoyi pidgotovky majbutnikh uchyteliv / V. B. Vyshkivs'ka // Yednist' navchannya i naukovykh doslidzhen' – golovnyy pryntyp universytetu : zbirnyk naukovykh prac' zvitno-naukovoyi konferenciyi vykladachiv universytetu za 2013 rik, 4-6 lyutogo 2014 roku / ukl. G. I. Volynka, O. V. Uvarkina, O. P. Yemel'yanova. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2014. – s. 180-182
3. Zakon Ukrainy «Pro vyshch osvitu». – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Koval'chuk V. Yu. Modernizaciya profesijnoyi ta svitoglyadno-metodologichnoyi pidgotovky suchasnogo vchytelya : avtoref. dys. ... dok-ra. ped. nauk : 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesijnoyi osvity» / V.Yu. Koval'chuk. – K., 2006. – 34 s.
6. Kremen' V. G. Osvita i suspil'stvo v paradygmi synergetychnogo myslennya / V. G. Kremen' // Pedagogika i psykhologiya. – 2012. – № 2 (75). – S. 5 – 10.
7. Pedagogichna Konstytuciya Yevropy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=246378962&catid=244277212.
8. Profesijna pidgotovka suchasnogo uchytelya: problemy i oriyentiry / Dopovid' Igorya Koczana, rektora SNU imeni Lesi Ukrainky na Drugomu forumi rektoriv pedagogichnykh universytetiv Yevropy – Rezhym dostupu: <http://eenu.edu.ua/uk/articles/profesiynna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-orientiri>

